

Mediální obraz Zuzany Čaputové na dezinformačních webových stránkách

The Media Image of Zuzana Čaputová on Disinformation Websites

ZUZANA WILDOVÁ

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3904-6316>
E-mail: zuzana.wildova@pedf.cuni.cz

Abstract: The paper is devoted to the media image of the Slovak President on Czech and Slovak websites before the end of her term, i.e. at a time when fake news and media attacks are gaining in intensity with the intention to influence the further political development of Slovakia by emphasizing the emotional of the message and negative content, often associated with conspiracy theories and various hoaxes. The paper is based on the theoretical foundation of the linguistic image of the world as a way of interpreting the world shared by a certain (linguistic) community, formed from a subjective perception of the world, and tries to analyse the nature of stereotypes on which the media image of Zuzana Čaputová is based on disinformation websites.

Abstrakt: Příspěvek je věnován mediálnímu obrazu slovenské prezidentky na dezinformačních českých a slovenských webových stránkách před koncem jejího volebního období, tedy v době, kdy falešné zprávy a mediální útoky nabývají na intenzitě s intencí ovlivnit další politický vývoj Slovenska akcentováním emocionální stránky sdělení a negativních obsahů, mnohdy spojených s konspiračními teoriemi a různými hoaxy. Příspěvek vychází z teoretického základu jazykového obrazu světa

Bohemistika, 2026 (1) © The Author(s). Published by: Adam Mickiewicz University in Poznań, Open Access article, distributed under the terms of the CC Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International licence (BY-NC-ND, <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

jakožto způsobu interpretace světa sdíleného určitým (jazykovým) společenstvím, utvářeného ze subjektivního vnímání světa, a snaží se analyzovat povahu stereotypů, na kterých je mediální obraz Zuzany Čaputové na dezinformačních webech postaven.

Keywords: linguistic image of the world, media image, concept profiling, persuasion, disinformation, fictional world

Klíčová slova: jazykový obraz světa, mediální obraz, profilování pojmu, persvaze, dezinformace, fikční svět

Potřebujeme překonat propasti, které jsme ve společnosti za uplynulá léta vyhloubili, a to mezi jednotlivými skupinami a názory, které reprezentují. Postoj k jinakosti, k jiné tradici, k jiné zkušenosti a k jinému názoru umíme vyjádřit i bez toho, abychom se dotýkali svobody a důstojnosti jiných.

Zuzana Čaputová, inaugurační projev (2019)

Sociotechnická proměna masového zobrazování politiky, spojená s nástupem digitální konstrukční svobody a svévolí, akcelerovala lidskou touhu po roli stvořitele čeholiv.

Jaromír Volek (2013)

Úvodem

Tento příspěvek se zaměřuje na mediální obraz slovenské prezidentky, jak je vykreslován na dezinformačních českých a slovenských webových stránkách, a to zejména v období konce jejího volebního mandátu. V této době docházelo k nárůstu falešných zpráv a mediálních útoků, které často zdůrazňovaly emocionální aspekty sdělení a šířily negativní obsah spojený s konspiračními teoriemi a různými hoaxy. Naším cílem není srovnávat dezinformační mediální obraz slovenské prezidentky se skutečností, avšak jisté srovnání vyplyne i z povahy jednotlivých profilů, jejichž podstatou je dezinformace samotná.

1. Jazykový obraz světa a mediální obraz

Mediální obraz je v podstatě modifikovaný jazykový obraz světa, resp. jeho výsek, nebo případně i jeho paralelní verze: je nejen odlišný

od obrazu, k jehož konstruování přispívají sami politici, tedy od jejich politické (re)prezentace,¹ ale často se současně velmi liší od přirozeného jazykové obrazu světa, tak jak je klasicky chápán (viz Patočka, Bartmiński, Vaňková a Nebeská aj.).

Ve shodě s definicí jazykového obrazu světa v kognitivní lingvistice je i o mediálním obrazu možné říci, že je interpretací světa fixovanou v jazyce, resp. specifickým pojetím reality v myšlení daného společenství, které lze rekonstruovat na základě jeho jazyka a textů vzniklých (a vznikajících) na jeho základě.² Jazykové obrazy světa nejsou konstantní, ale proměňují se v čase i prostoru, kulturními vlivem, vlivy ve změně myšlení a vnějšími změnami ve světě, mohou se modifikovat (o tom např. Janovec, 2014). Jazykový obraz světa je v lingvistice vnímán jako obraz přirozeného světa³ – zde je pak možné nalézt největší odlišnost od obrazu mediálního: mediální obraz je konstruován čistě na základě mediálních sdělení, je „velmi individualizovanou zkušeností skládanou z dílčích atributů, které mohou být opakovaně rekonfigurovány, remediovány, respektive opakovaně vkládány do různých mediálních rámců a více méně svévolně rekombinovány s jinými prvky jiných mediálních obrazů“ (Volek, 2013). V krajním případě proto může být (pejorativně) vnímán i jako „více či méně lživá konstrukce, která je vytvářena především s cílem formovat

¹ Výraz *politik* zde užívám jako generické maskulinum.

² K jazykovému obrazu světa viz např. slovníkové heslo *Jazykový obraz světa*, czechency.org (Vaňková (2017), czechency.com)

³ „Přirozený svět charakterizuje Patočka jako svět naivní – za jeho nejcharakterističtější rys je pokládáno, že „jest zde právě bez našeho svobodného zásahu, na základě pouhého faktu naší zkušenosti přede vším stanoviskem teoretickým“ (Patočka, 1992, s. 16). V podstatě jde o subjektivní obraz světa v našem prožívání. Teoretické stanovisko je pak stanovisko, které můžeme nazvat „vědeckým“. Člověk tak má podle Patočky „roztříštěné vědomí, které se potácí od naivního světa k vědeckému, odbývající svou nešťastnou existenci mezi těmito dvěma pozicemi žitými jako protiklady“ (Patočka, 1992, s. 20). Vědecký, neboli v pojetí Patočkově „fyzikální svět“, je konstruktivním zpracováním našeho světa přirozeného, je zjednodušením, osekáním původního přirozeného světa“ (Prokešová, 2008, s. 286).

postoje publika tak, aby byl naplněn záměr zadavatele. Označení *image* má tak stále častěji imidž lži a používá se jako synonymum manipulace s významy, jejímž cílem je spíše cosi zakrývat nebo přidávat“ (Volek, 2013). Z toho vyplývá, že mediální obrazy nejsou zobrazením přirozeného světa, jsou sice konceptualizací reality, ale neadekvátní, lživou, mohou také realitu přímo popírat, či ji deformovat, nebo hlavně: mohou být vytvářeny záměrně jako zcela fikční světy.

2. Konstruování mediálního obrazu

Vědní obory zabývající se oblastí mediální komunikace se snaží definovat rozdíl mezi skutečným politikem, politickou stranou nebo například i politickými rozhodnutími, obrazem, který politik nebo politická strana vytvářejí a obrazem, který o nich vytvářejí a prezentují média. V médiích dochází k tzv. *mediatizaci*,⁴ což označuje „proces společenské změny, v němž média získávají stále větší vliv v různých sférách společnosti a jsou do nich hluboce integrována“ (Strömbäck a Esser, 2014). Autoři zabývající se tímto fenoménem zdůrazňují zejména inklinaci ke stereotypnímu zobrazování hlavních témat ve veřejném diskurzu:

Média mají tendenci některé znaky a charakteristiky zdůrazňovat, jiné naopak opomíjet, a tím pádem volit určitou formu reprezentace skupin či konkrétních osob (Trampota, 2006).

Tak vzniká mediální obraz. Způsob reprezentace, který média volí, do určité míry formuje náhled mediálního adresáta na svět.

Mediální reprezentace je tvořena dvěma jevy: je to 1) „fakt, že mediální produkce předvádí v nějaké podobě svět, jak ho známe či jsme schopni a ochotni akceptovat, a 2) skutečnost, že v tomto předvádění jsou abstraktním – tedy ideologickým – pojmům dávány konkrétní podoby“ (Jiráček a Köpplová, 2007, s. 271). K obojímu výrazně přispívá stereotypizace. Jaromír Volek uvádí ve svém příspěvku z konference *Člověk a média*, že „mediální obraz má povahu typifikovaného,

⁴ V některých pracích je ekvivalentním termínem „mediální reprezentace“.

zjednodušeného symbolu či přesněji znakové sestavy jako reprezentace konkrétních objektů a událostí, do kterých se promítají jak představy, postoje, názory a zkušenosti jejích tvůrců, tak i konzumentů“ (Volek, 2013). Z tohoto faktu vyplývá, že by se při rekonstruování mediálního obrazu, to znamená při snaze o deskripci a interpretaci tohoto obrazu, mohla daná metoda blížit metodě rekonstruování jazykového obrazu světa tak, jak je pojímána kognitivními lingvisty.

Nejčastější praxí při výzkumech jazykového obrazu světa je užití metody S-A-T,⁵ tedy čerpání dat z jazykového systému (tj. především ze slovníkových dat), z dotazníků mezi určitou skupinou uživatelů a z textů (jejichž výběr závisí na povaze rekonstruovaného jazykového obrazu). Všechny tyto tři zdroje dat jsou svým způsobem syntetizovány při vytváření mediálních textů, v nichž je významný podíl autorova záměru a adresátova očekávání (byť většinou nedochází k explicitnímu předchozímu dotazování adresáta) a v nichž je navíc jazykový systém využit určitým způsobem persvazivní povahy. Avšak ačkoliv má adresát na konstruování fikčního mediálního obrazu světa určitý podíl, ten nevzniká přirozeně interakcí mezi autorem a adresátem, ale je pro adresáta cíleně konstruován, převažuje tedy jeho persvazivní funkce.

3. Dezinformační mediální obraz

Na dezinformačních webech je snaha o vytvoření mediálního obrazu světa patrná v propracovanosti a komplexnosti (často) imaginárního světa, plného hrozeb, a paradoxně i tajemství, nevyřčeností, atmosféry předjímaného spiknutí a zla. Tento paradox vytváří chaos a dojem, že není možné dopátrat se pravdy.

Mediální obraz, stejně jako jazykový obraz (přirozeného) světa, předpokládá kulturní ukotvenost. Pokud jde o mediální obrazy Zuzaňy Čaputové na českých a slovenských dezinformačních webech, vykazují jisté shodné rysy, v některých rysech se ale velmi liší. Důvo-

⁵ Zkratka polských výrazů system – ankietka (dotazník) – teksty.

dem shod může být kulturní blízkost, ale jak je ze zkoumaného materiálu patrné, vykazují také identický zdroj narativů, symbolů a stereotypů, kterými jsou obrazy tvořeny. To může dokládat záměrnou snahu o manipulaci, identické záměry a zdroje tvorby dezinformačního mediálního obrazu, jejichž původ je odvoditelný z podobnosti s jazykovými a kulturními rysy prostředí, ze kterého pocházejí, jež ale nejsou nyní předmětem naší analýzy.

Dezinformace je součástí propagandy a je definována jako šíření nepravdivé informace, jejímž cílem je systematické a úmyslné klamání. Tím se liší od misinformace, která je nezáměrná. Cílem dezinformace je ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří ji přijímají.⁶

Ministerstvo vnitra vydalo (resp. přeložilo a adaptovalo pro české prostředí) příručku pro boj s dezinformacemi.⁷ Nebudeme zde hlouběji zkoumat pojem pravdy a lži v souvislosti s dezinformacemi, obecně jsou však mimo jiné i v této příručce zmíněny základní rysy a cíle dezinformace, které ji mohou od pravdivé informace jasně oddělit, pokud jsou rozpoznatelné a fakticky doložitelné. K těmto rysům patří například:

- *f a l e š n ý o b s a h* – manipulování s obsahem;
- *i d e n t i t a* – skrývání zdroje nebo udávání nepravdivého zdroje;
- *r é t o r i k a* – využívání zaujatých nebo nepravdivých argumentů, jaké uplatňují například trollové provokující uživatele na diskuzním fóru;
- *s y m b o l i k a* – zneužívání komunikační hodnoty událostí, např. u teroristických útoků;
- *t e c h n o l o g i e* – zneužívání technologické výhody, například internetových botů.⁸

⁶ Citováno volně podle webových stránek Ministerstva vnitra ČR (<https://www.mvcr.cz/>).

⁷ Původní text sestavil tým Katedry strategické komunikace na Lundské univerzitě a hlavní analytik Centra pro studium asymetrických hrozeb (CATS, Centre for Asymmetric Threats Studies) na švédské Univerzitě národní obrany.

⁸ Citováno podle webových stránek Ministerstva vnitra ČR (<https://www.mvcr.cz/>).

Z jazykového a jazykovědného hlediska by bylo možné analyzovat mnohé z těchto rysů na konkrétních příkladech, ať už bychom se zabývali typologií kvaziargumentů, manipulování s obsahem například z hlediska jistotní modality a postoje mluvčího, typy argumentačních faulů i stylistickou a obecně jazykovou stránkou sdělení. Naším cílem je však na tomto místě zejména deskripce mediálního (tedy modifikovaného) obrazu bývalé slovenské prezidentky, proto tyto jevy zmíníme pouze tam, kde je to v tomto kontextu přínosné.

4. Analyzované dezinformační weby

Dle výše zmíněných charakteristik je možné identifikovat ty publicistické a zpravodajské webové stránky, které jsou považovány za šířitele dezinformací. Na vzniku databází těchto webů se podílejí různé organizace a nezávislá média. Analýzou dezinformací se v České republice zabývá významně například anonymní občanské hnutí Čeští elfové,⁹ na Slovensku pak spolek košpiratori.sk (srov. <https://konspiratori.sk>).

V databázích dezinformačních webů je možné dohledat jejich vlastníky (pokud jsou známi), domény, finanční zdroje, u většiny ale tyto skutečnosti známe nejsou. Popsány jsou také další charakteristiky, například to, že už svými názvy evokují odhalování „skryté pravdy“, kryptospiknutí, že se opírají o národ a vlastenectví, často fungují v doméně .ru nebo přejímají články z prokremelských webů.

Pro svou analýzu jsme excerpovali data ze dvou českých a dvou slovenských dezinformačních webů, a to *aeronet.news*, *Parlamentní listy*, *Hlavné správy* a *Badatel.net*. Například pro *Aeronet* je typické, že články jsou otevřeně proruské, zpravidla nejsou postaveny na faktech, autoři se skrývají pod pseudonymy, styl je expresivní a jazyk často velice květnatý a plný metafor. Celkově web budí dojem odhalení celého alternativního výkladu světa, čímž v podstatě vytváří fikč-

⁹ Čeští elfové jsou občanským hnutím, které mapuje a analyzuje cizí dezinformační kampaně na českém internetu a aktivně proti nim bojuje (<https://cesti-elfove.cz/uvodni-strana>).

ní svět. Dosahuje toho častým opakováním narativů, argumentováním v kruhu, užíváním argumentačních faulů a také velkou expresivitou. Vlastníci webů a autoři textů jsou nedohledatelní. Podobná charakteristika platí i pro ostatní analyzované weby, liší se ovšem mírou zohledňování doložitelných faktů, na nichž jsou články postaveny, mírou falešné argumentace, ale i stylisticky a mírou expresivity.

5. Mediální obraz Zuzany Čaputové a jeho profilování

Jak už bylo zmíněno výše, dezinformační mediální obraz není totožný s neutrálním mediálním obrazem, a o to méně se sebe(re)prezentací politika. Naším cílem není sebe(re)prezentaci s dezinformačním obrazem Zuzany Čaputové srovnávat, cílem je odhalit profily – na podobných principech, jako je to možné u profilování pojmu – dezinformačního obrazu bývalé slovenské prezidentky, tedy analyzovat její dezinformační mediální obraz prostřednictvím formulace jeho různých aspektů.

Při analýze jsme se pokusili použít metodu profilování pojmu, tedy „subjektovou (tzn. svůj subjekt mající) jazykově-pojmovou operaci, která spočívá ve svébytném vytvoření obrazu daného předmětu, a to prostřednictvím uchopení z hlediska určitých aspektů (podkategorií, fazet), jako je například původ, vlastnosti, vzhled, funkce, události, prožitky apod., a to v kontextu vědomí určitého typu a v souladu s požadavky určitého hlediska“ (Bartmiński a Niebrzegowska-Bartmińska, 2007). Profily jsou aspekty jednoho významu, různé typy organizace sémantického obsahu uvnitř významů, nikoliv různé významy jednoho pojmu. Profily rozrůžňují představu o prototypovém předmětu, „jsou v podstatě určité varianty konceptualizace neboli kognitivního uchopení pojmu. Prostřednictvím profilů vystupuje do popředí vždy jeden sémantický prvek ze všech, které tvoří význam pojmu“ (Wildová, 2019, s. 48). „Faktory, na nichž závisí profilování, jsou spojeny s dříve zmíněnými subjektivními kategoriemi: s typem racionality (tj. něčí racionality), něčích znalostí o světě, něčího systému hodnot a něčího hlediska; vztahují se k vysoké úrovni organizace jazyka, s níž

je nutně spojena přítomnost člověka jako interpretátora a „organizátora scény“ (Tokarski, 1991).

Při profilování je důležitý výběr kategorizačního komponentu, to znamená výběr nadřazené kategorie, a následně pak výběr sémantického prvku, který tvoří význam pojmu. Vynikne tedy jistý jeho aspekt. To se plně projevuje i při rekonstruování dezinformačního výseku mediálního obrazu Zuzany Čaputové z textových dat na dezinformačních webech: je zde odlišný kategorizační komponent, resp. neodpovídá tomu, který je vybrán pro mediální obraz neutrální. Jak uvádíme dále, například aspekt „hlava státu“ je potlačen jinými aspekty, například „loutkou“.

Pro srovnání s našimi profily (viz dále) uvádíme mediální obraz slovenské prezidentky, jak ho popsala ve své diplomové práci *Porovnání mediálního obrazu Zuzany Čaputové na nejčtenějších českých a slovenských zpravodajských serverech v období půl roku až roku od jejího zvolení slovenskou prezidentkou* studentka mediálních studií FSV Adéla Fialová. Použila k tomu metodu analýzy rámců, do kterých je osobnost prezidentky v příspěvcích zasazována.¹⁰ Fialová nejčastěji identifikovala rámec, jež nazývá „Čaputová sjednocující lid“, a to celkem v sedmi případech. Dalšími rámci byly „Čaputová bojovnice za spravedlnost“, „Kritička komunismu, zastánkyně demokracie“, „Empatická prezidentka“ a „Čaputová a její přátelská česko-slovenská politika“ [...] „Vděčná prezidentka“, „Mírumilovná prezidentka“, „Terč kritiky“ (Fialová, 2020, s. 62). Oproti námi identifikovaným profilům z dezinformačních webů existuje pro tyto („neutrální“) více dokladů, jazykové i obsahové opory. Dále více odpovídají sebe prezentaci prezidentky a jsou vůči realitě méně zkreslené.

¹⁰ Metoda použitá v kontextu rámci oboru mediálních studií není zcela totožná s metodou rámcování v (kognitivní) lingvistice (srov. např. Fillmore, Huleja), proto rámce uvádíme pouze jako podklad pro obecné povrchové srovnání mediálního obrazu Zuzany Čaputové na neutrálních a na dezinformačních webech.

6. Dezinformační mediální obraz Zuzany Čaputové

K profilování dezinformačního mediálního obrazu Zuzany Čaputové jsme excerpovali data z článků na vybraných dezinformačních webech (jejichž přehled uvádíme v kapitole 4). Postupně se ukazovalo, že do popředí vystupují různě silné rysy mediálního obrazu bývalé slovenské prezidentky, velmi zjednodušující a symbolické, z nichž jsme se pokusili stanovit profily stejným způsobem jako u profilování pojmu. Právě zjednodušující generalizace a kategorizace, a tedy degradace mnohovrstevnatého obrazu člověka na jednoduchý symbol (a stereotyp) je jedním z rysů vytváření persvazivní komunikace a dezinformačních kampaní.

6.1. České dezinformační weby

Nejprve se budeme věnovat profilům mediálního obrazu Zuzany Čaputové na vybraných českých dezinformačních webech.

Profil 1

Zuzana Čaputová jako aktivní součást globálního spiknutí

V tomto profilu se objevují doklady tematizující údajné globální spiknutí, jehož je Zuzana Čaputová aktivní součástí. Jak uvádíme dále, všechny stránky popisu tohoto imaginárního spiknutí, a to jazykové i obsahové, ukazují, že jde o fikční konstrukt.

V subprofilu 1A vystupuje do popředí aspekt neoliberalismu, který je v některých níže uvedených příkladech synonymem spiknutí. Cílem daného spiknutí je ovládat společnost skrze neoliberální mechanismy a jejich nástroje. Zejména zde doklady ukazují Zuzanu Čaputovou jako aktivní subjekt „procesu ovládnutí lidstva/společnosti“ – objevuje se zde dokonce neologismus (resp. doufejme okazionalismus) *čaputizace*, který svou slovtvornou strukturou, resp. jejími gramatickými významy, evokuje posílení vlivu dané osoby.¹¹

¹¹ V *Slovníku afixů užívaných v češtině* (Šimandl, 2016) je přípona *-izace* popsána jako prostředek k vytváření podstatných jmen označujících proces nebo výsledek

Pro všechny subprofily Profilu 1 je příznačné, že neologismus ani příčinné souvislosti nejsou blíže vysvětleny, navozují tedy dojem tajemství, jež nelze plně racionálně uchopit na základě jednoho článku, jež je ale zároveň v daném (fikčním) světě prezentováno jako obecně známé. Například v popisu fotografie z povolebního setkání štabu prezidenta Petra Pavla *Zuzana Čaputová přivezla do Prahy do volebního štabu Petra Pavla neoliberální zdravici* na webu aeronet.news vidíme pouze atribut *neoliberální*, který (v kontextu tohoto webu) navozuje dojem spiknutí. Blíže ovšem nevysvětluje, co konkrétně činí zdravici neoliberální.

Subprofil 1A – Zuzana Čaputová jako součást neoliberálního globálního spiknutí

ChatGPT je neoliberální mašina, která miluje Zuzanu Čaputovou (AE, 31. 3. 2023, z internetu, Ze světa)

Proč prezidentské volby, ve kterých vítězí kandidáti neoliberálních globalistů, končí výsledkem poměru, který vychází z obchodů s diamanty pro definici oválnosti diamantů? (AE, 30. 1. 2023, Z domova)

Žádná jiná partaj než neoliberální a pro-západní nebude smět kandidovat do voleb, všechny vlastenecké budou postupně zablokovány a zakázány... (AE, 14. 10. 2022, Ze světa)

Subprofil 1B – Zuzana Čaputová ve spojení s Georgem Sorosem jako součást globálního spiknutí

Ve druhém subprofilu, jehož kategorizačním komponentem je globální spiknutí, vstupuje do popředí demonizovaná postava George Sorose, který blíže nevysvětleným způsobem „spoluvládne“ na Slovensku, případně se zasadil o zvolení Zuzany Čaputové prezidentkou. Jeho motivy a záměry opět nejsou blíže objasněny. Součástí narativu tohoto profilu (kromě falešných souvislostí a argumentačních faulů) jsou znovu zastřené skutečnosti, jako je „úzké spojení“, i nejasné po-

děje. Příklady z různých zdrojů jsou pak pozitivní, neutrální i negativní povahy (např. *thatcherizace* – <https://www.britannica.com/biography/Margaret-Thatcher>, *industrializace*, *stalinizace* – www.totalita.cz).

jmy a metafory, jako je *globalistka*, *duhová prezidentka*. Tento profil je zastoupen velice četně.

Zeman jako globalista na ose Praha – Moskva – Jeruzalém – Peking a Čaputová jako globalistka a duhová prezidentka vzešlá ze Sórošova puče na Slovensku v roce 2018. (AE 13. 12. 2021, Ze světa)

[...] vláda Ludovíta Ódora je ve skutečnosti vládou Open Society a George Sorose, protože členy vlády navrhl a sama do funkcí jmenovala Zuzana Čaputová, kterou v minulosti financoval v neziskovém sektoru právě George Soros, což sám prohlásil. (AE, 4. 9. 2023, videa, Ze světa)

George Soros přiznal pro britský The Guardian, že ovlivňoval slovenské prezidentské volby ve prospěch Zuzany Čaputové... (AE, 3. 11. 2019, Ze světa)

Rusko totiž považuje George Sorose a jeho organizaci Open Society za teroristickou skupinu, která funguje s cílem svrhávání vlád a dosazováním nakoupených politiků z dotovaných neziskovek, které fungují jako líhně pro nové politiky a nové kádry, přesně tak, jak k tomu došlo na Slovensku v uplynulých letech, kdy se prezidenty dvakrát po sobě stali kandidáti, kteří vzešli z neziskovek (Dobrý Anděl - Andrej Kiska, Via Iuris - Zuzana Čaputová). (AE, 22. 4. 2022, videa, Z domova, Ze světa,)

Subprofil 1C – Zuzana Čaputová jako součást sionistického spiknutí

Také v subprofilu 1C dochází k interpretaci skutečnosti skrze neologismy, avšak zde převládá ještě jeden jev: konstruování skutečně fikčního světa v pravém slova smyslu, s jeho vlastními zákonitostmi a charakteristickými rysy. Kategorizačním komponentem pro tento profil byla existence „sionistického spiknutí“, ale jak je z příkladů patrné, tento svět je mnohvrstevnatý.

Jenže, mezi Zemanem a Čaputovou je zásadní konceptuální rozdíl. Zatímco Zeman je globalista na straně Halachim, Čaputová je globalistkou na straně Domu Sion. A oba dva Domy usilují o rozbití USA a jejich dominance ve světě. (AE 13. 12. 2021, Ze světa)

Profil 2

Zuzana Čaputová pasivní součástí globálního spiknutí

Na rozdíl od profilu 1 je zde hlavním rysem poddanost slovenské prezidentky vnější síle, jejíž deskripce se liší podle témat jednotlivých článků. I zde však platí podobné mechanismy manipulace, dezinter-

pretace a argumentačních faulů jako u profilu 1 a vyskytují se zde rysy vytváření komplexního fikčního světa. I zde je možné nalézt narativy neoliberalismu jakožto velice zastřeného pojmu, jehož definici i konotace by bylo záhodno u adresátů dezinformačních webů ještě prozkoumat, dále neoliberálního globálního spiknutí, avšak zde je Zuzana Čaputová cílem, používaným nástrojem, pasivním příjemcem, nikoliv hybatelem. Je pojímána jako konstrukt, či loutka. V subprofilu 2A je loutkou různých cizích mocností (popřípadě osobností), v subprofilu 2B pak neziskových organizací. Ty si zaslouží samostatný subprofil pro četnost a promyšlenost narativů „zlých neziskovek“.

Subprofil 2A – Zuzana Čaputová jako loutka cizích mocností

Na Slovensku se chystá covidový apartheid ve spolupráci s Evropskou komisí, Ursula přijela na inspekční návštěvu? ... rád bych upozornil na návštěvu šéfky Evropské komise Ursuly von der Leyen na Slovensku, kde se setkala s prezidentkou Zuzanou Čaputovou. (AE, 30. 7. 2021, Ze světa)

Američané nyní budou kontrolovat v ČR naprosto veškeré procesy řízení, úplně stejně jako na Slovensku. Američané mají pod kontrolou českou vládu, stejně jako na Slovensku. A potvrdila to i nečekaná blesková návštěva Zuzany Čaputové ve volebním štábu Petra Pavla v Praze, kde mu gratulovala k vítězství. Utužování neoliberálního svazku mezi ČR a SK ve jménu americké války na Ukrajině právě začalo. Američané teď velí! (AE, 28. 1. 2023, Z domova)

„Krouť ocáskem jako poslušná fenka. Je jen poskok západních mocností,“ tvrdí. (PL, 29. 7. 2019)

Loutka Čaputová? V EU s ní mají další plány, tuší vědec a spisovatel Gustáv Murín. (PL, 7. 8. 2019)

Subprofil 2B – Zuzana Čaputová jako loutka „zlých neziskovek“

Kromě výše uvedeného zde dodáváme, že ve shodě se zmatečností konstruovaných fikčních světů zde vidíme kolokvialismus *čaputizace*, jenž není užít ve významu „posílení vlivu dané osoby“, ale značí proces posílení vlivu jiných osob skrze osobu, jejíž příjmení je základem tohoto pojmu.

Zeman a Čaputová jsou na blacklistu amerických neoconů [...] Američané mají obavy ze Zemana ze stejných důvodů kvůli Moskvě a Peking, jako mají obavy

i z Čaputové kvůli jejímu nebezpečně těsnému napojení na neziskový sektor ovládaný Georgem Sorosem, který představuje velkou hrozbu pro plány amerických neoconů a Trojmoří. (AE 13. 12. 2021, Ze světa)

Volbou Petra Pavla byla dovršena čaputizace zahraničních procesů řízení v ČR. Pavel má okolo sebe lidi od Bakaly, z neziskovek, z NGO sektoru... (AE, 28. 1. 2023, Z domova)

Neziskový sektor dosadil do funkce prezidentky Slovenska svoji kandidátku z Pezinku. (AE, 30. 1. 2020, videa, Ze světa)

Profil 3

Zuzana Čaputová jako podporovatelka války a migrace

Profil č. 3 dokládáme příklady, v nichž je slovenská prezidentka zobrazována opět jako aktivní konatelka, tentokrát do popředí vstupují aspekty ohrožení válkou a migrací. Na rozdíl od prvního profilu (a jeho subprofilů) se zde jedná o konkrétní témata dezinformační scénou čteně využívaná a interpretačně pervertovaná.

Po pádu vlády Eduarda Hegera koncem loňského roku, když hlavní roli získala prezidentka Zuzana Čaputová, tak na Slovensko začali proudit migranti, protože se mezi nimi rozkřiklo, že Slovensko jako jediná země v EU začala vydávat povolení k pobytu na 90 dní, tzv. malý Schengenský dekret. (AE 13. 9. 2023, videa, Ze světa)

Obrovský skandál na Slovensku jen 3 týdny před volbami odhaluje, že přechodná vláda Zuzany Čaputové udělala ze Slovenska migrační terč... (AE 4. 9. 2023, videa, Ze světa)

Profil 4

Zuzana Čaputová jako žena

Doklady tohoto profilu se objevují ve formě dehonestace ženy, často je jejich součástí argumentační faul.

A ekonomka Danuše Nerudová jako rektorka Mendelovy univerzity až moc a příliš alternuje roli české Zuzany Čaputové a hraje na kartu genderové volby občanů, podobně jako na to vsadila právě Zuzana Čaputová na Slovensku. (AE, 28. 11. 2022, Z domova)

[...] a vyměňují politický marketing za ideologii a za havlovský epitaf a čaputovský gender. (AE, 28. 11. 2022, Z domova)

(Profil 5 – Zuzana Čaputová jako politička-prezidentka)

Další profil by mohl být stanoven na základě aspektu politička-prezidentka. I takové doklady je možné z analyzovaných dezinformačních webů excerpovat. Jsou však natolik nekonzistentní, že nevytvářejí profil stejně jako předešlé aspekty: není možné popsat, jak výsek obrazu Zuzany Čaputové jako političky-prezidentky v podstatě vypadá, není možné určit konkrétní spojující rys.

6.2. Slovenské dezinformační weby

Z analyzovaných slovenských dezinformačních webů je možné excerpovat data, z nichž lze stanovit některé podobné profily jako tomu bylo u českých dezinformačních webů, některé rysy zde však nejsou shodné. Liší se také mírou expresivity.

Profil 1SK

Zuzana Čaputová jako součást globálního spiknutí

Podobně jako na českých dezinformačních webech je i na těch slovenských možné nalézt doklady konstruování mediálního obrazu Zuzany Čaputové jakožto součásti globálního spiknutí. Její role v něm je ale rozrůzněnější: zahrnuje více témat a motivů, z většiny navíc není zřejmé, zda je aktivní nebo pasivní. To pravděpodobně souvisí se skutečností, že se jedná o prezidentku slovenskou – v českém kontextu jsou s některými těchto témat spojováni jiní politici, jak můžeme vidět na příkladu subprofilu 1SKA – globální spiknutí související s covid-19 a očkováním. Zde uvádíme jako příklad souvislejší odstavec pro přesnější ilustraci. Dalším důvodem může být hlubší porozumění kontextu, do nichž jsou (dez)informace zasazeny – český adresát by jim nerozuměl v takové míře.

Subprofil 1SKA – Zuzana Čaputová jako aktivní součást globálního spiknutí souvisejícího s covid-19

Bývalý vedec Pfizeru varuje, že vlády a farma firmy budou klamat a zotročovat, až kým nás nevyhubia [...] Ustavičné podvodné konanie a autoritárstvo vlád počas škandálu s ochorením COVID-19 boli využité na kontrolu, diskrimináciu, útlak, sekírovanie, rozdeľovanie a segregáciu ľudí. [...] Táto miera totality bude spadať pod

definíciu zločinov proti ľudskosti, najmä vtedy, keď experimentálna technológia príde s vlastnou sústavou rizík a zákonite bude mrzačiť a zabíjať stanovené percento populácie. Ak nechcete „žiť v krajine, v ktorej sa ľudia nebudú báť umierať“ (kredit za výrok: Zuzana Čaputová), tak sa postavte proti tejto hrôzostrašnej tyranii. (BN, 18. 05. 2021)

Subprofil 1SKB – Zuzana Čaputová jako americká agentka

Falošná advokátka a skládková aktivistka Čaputová završuje dielo skazy a vytvára svetový časový rekord, keď v ten istý deň podpisuje okupačnú zmluvu. (BN 12. 02. 2022)

Profil 2SK

Zuzana Čaputová jako podporovatelka války a migrace

Velmi často je zastoupen aspekt podporování války a migrace, z něhož jsme sestavili profil 2SK. Zde je oproti předešlému profilu aktivní role slovenské prezidentky vyjádřena velmi zřetelně. Stejně jako u profilu 1SK zde velmi silně vstupuje skrze hyperbolizace a expresivní pojmenování do popředí aspekt hrozby, oproti českým dezinformačním webům explicitně vyjádřený.

Slovenskom momentálne otriasa migračná kríza a jej nezvládanie, respektíve úmyselné neriešenie dočasne poverenou Ódorovou vládou bez mandátu parlamentu, ktorú dosadila Čaputová. (BD, Ľuboš Hrica, Telegram, 11. 9. 2023)

A Heger s Naďom a Čaputovou robia všetko pre to, aby konflikt eskalovali a maximálne nás doň zatiahli. [...] kvôli Hegerovi, Naďovi a Čaputovej hrozí, že na Slovensku budú umierať ľudia a že naše rodiny sú vo vážnom ohrození. (BD, 15. 03. 2023)

Profil 3S

Zuzana Čaputová jako (neo)liberální *slniečkárka*

Jako samostatný profil vytvujeme na základě dokladů tematizujících (neo)liberalismus a s ním spojené charakteristiky političky. Tento významový odstín v sobě nese také rysy hrozby, nejsou však tak explicitní jako u profilu 2SK, spíš parodující nebo pejorativní. To dokládá příklad, v němž je užit pejorativní neologismus *slniečkárka*, původně synonymní s výrazem *vítač*, dnes však významově odkazující na celou řadu z pohledu dezinformační scény negativních jevů spojených s progresivní politikou.

Gláváč na to zareagoval na sociálnej sieti s tým, že ide o snahu liberálnych médií prekryť problém s koncipientskou praxou ich promovanej prezidentskej kandidátky Zuzany Čaputovej. (HS, 23. 4. 2019)

“A možno to pár slniečkarov aj presvedčí. Win-win,” dodáva Blaha. [...] “Takto to končí, keď hlava štátu sabotuje referendum a snaží sa ho už tretíkrát zmarit – už si z nej robia srandu aj internety”. (HS, 17. 1. 2023)

Profil 4SK

Zuzana Čaputová jako neschopná politička

Objevují se i doklady tvořící profil neschopné političky. Většinou se nejedná ani o konkrétní kritiku, spíše dehonestaci.

Belousovová vysvětlila Čaputovej, prečo ju „poddaní“ nemajú radi. Svojou odpoveďou len dokázala, že ona na funkciu prezidenta nedorástla. (HS, 10. 6. 2022)

(Profil 5SK)

(Zuzana Čaputová jako politička)

I na slovenských webech se vyskytují data, která bychom mohli zařadit pod profil „politička“ v neutrálním slova smyslu. Jedná se o neutrální popis různých aktuálních politických událostí na Slovensku, který ovšem nenese žádné specifické hodnotící rysy, proto jej za samostatný profil pokládáme jen zpola. Většinou se jedná o prostou zprávu z nějaké události, bez komentářů a souvislostí, například:

Prezidentka Zuzana Čaputová si dnes na Ondrejskom cintoríne v Bratislave uctila pamiatku prvého prezidenta Slovenskej republiky Michala Kováča. (HS, 5. 10. 2021)

7. Závěr

Mediální obrazy Zuzany Čaputové na českých a slovenských webech vykazují shodné profily, zejména v otázce politické orientace, která se shoduje se skutečnou politickou orientací prezidentky – resp. tou, která se opírá o sebe(re)prezentaci a prezentaci v nezávislých médiích; zde je ale tato orientace (tj. středová, liberálně-demokratická, proevropská, se silným důrazem na právní stát a lidská práva) zasazena do rámce globálního spiknutí a hrozby. U slovenských webů je pak méně patrné, zda je prezidentka jejich aktivní, či jen pasivní součástí.

Oba obrazy také poukazují na její prožidovskou orientaci, v českém obraze ale nabývá podoby součásti sionistického světového spiknutí. Oba obrazy také ob- sahuji emotivní (sub)profily spojené s americkou hrozbou, světovým spiknutím, s údajnou snahou neziskových organizací o ovládnutí světa a také s globální válkou.¹²

Slovenský mediální obraz prezidentky je pak více profilován jejími politickými výroky a činy, ty jsou však spojovány s názory pro weby nežádoucími (*slniečkárka*, podporovatelka migrace). Tento profil je na slovenských webech ještě silnější či propracovanější než na českých. Zahrnuje totiž i skutečnosti, které by český adresát neuměl dešifrovat.

Zkoumání mediálního obrazu politiků (a dalších skutečností) má potenciál ve výzkumu určitého velmi specifického druhu textových, resp. jazykových obrazů... Není jen popisem jazykového základu dezinformací a dezinformačních imaginárních světů, který představuje paralely s jazykem totalitních režimů a jejich propagandy, ale také zachycením interpretace světa, specifického pojetí reality v myšlení dezinformátorů a jejich adresátů, kteří se na vytváření tohoto světa podílejí.

Literatura

BARTMIŇSKI, Jerzy a NIEBRZEGOWSKA-BARTMIŇSKA, Stanisława. (2007). Profily a subjektivní interpretace světa. *Slovo a smysl / Word and Sense*, 4(8), 310–321.

ČERMÁK, Petr a ČERMÁKOVÁ, Dana. (2019). *Pani prezidentka Zuzana Čaputová: Neuveriteľný príbeh*. Imagination of People.

FIALOVÁ, Adéla. (2020). *Porovnání mediálního obrazu Zuzany Čaputové na nejčtenějších českých a slovenských zpravodajských serverech v období půl roku až roku od jejího zvolení slovenskou prezidentkou*. Diplomová práce. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd.

¹² Mezi profily schází některé, které bychom v tomto kontextu přirozeně očekávali. Je to například profil *hlava státu* a další aspekty spojované s prezidentským úřadem. V naší práci jsme tyto profily nevymezili, protože se buď ve zkoumaném jazykovém materiálu vůbec neobjevují, nebo je jejich role tak okrajová oproti jiným rysům, že není možné ji považovat za konstituující.

- JANOVEC, Ladislav. (2014). Změna jazykového obrazu přirozeného světa. (mediálně modifikovaný obraz světa). *Didaktické studie*, 6(2), 75–92.
- JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. (2007). *Masová média*. Vyd. 2. Praha: Portál.
- JIRÁK, Jan a ŘÍCHOVÁ, Blanka. (2000). *Politická komunikace a média*. Praha: Karolinum.
- PAMMENT, James. (2020). Resist: Příručka Pro Boj S Dezinformacemi. Stažené z <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/ke-stazeni-resist-prirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>.
- PROKEŠOVÁ, Miriam. (2008). Co neustále dlužíme J. Patočkovi aneb Patočkův přirozený svět a současná pedagogika. *Pedagogika*, 58, 286–293.
- STRÖMBÄCK, Jesper a ESSER, Frank. (2014). Mediatization of Politics: Towards a Theoretical Framework. In Frank Esser, & Jesper Strömbäck (eds.), *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies* (s. 3–28). Palgrave Macmillan UK.
- TRAMPOTA, Tomáš. (2006). *Zpravodajství*. Praha: Portál.
- TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. (2010). *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.
- TOKARSKI, Ryszard. (1991). Człowiek w definicji znaczeniowej słowa. *Przegląd Humanistyczny*, 3–4, 131–140.
- VAŇKOVÁ, Irena. (2017). Jazykový obraz světa. In Petr Karlík, Marek Nekula a Jana Pleskalová. (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Stažené z https://www.czechency.org/slovník/JAZYKOVÝ_OBRAZ_SVĚTA
- VAŇKOVÁ, Irena a kol. (2005). *Co na srdci, to na jazyku: kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Praha: Karolinum.
- VOLEK, Jaromír. (2013). Mediální obraz ve volební kampani. In 22. konference *Člověk a média: Mediální obraz politiky(a)*. Stažené z http://www.cloveka-media.cz/konference/sborniky/cm_2013_jaro.pdf.
- WILDOVÁ, Zuzana. (2019). *Jazykový obraz smrti, posmrtného života a umírání u žáků základních a středních škol*. Disertační práce. Praha.

Netografie

www.badatel.net
www.britannica.com/biography/Margaret-Thatcher
www.hlavnespravy.sk
www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx
www.parlamentnilisty.cz
www.slovníkafixu.cz
www.totalita.cz